

061221-3

Eschatologii obvykle rozumíme jako učení o tom posledním, zejména o posledních dnech lidstva. A ty se obvykle kladou do velmi, velmi vzdálené budoucnosti, pro nás nedohledné; ale nebyla to vždycky budoucnost tak vzdálená – první křesťané očekávali ony poslední dny velmi brzo (doklady máme i v NZ, slova o brzkém konci světa jsou vkládána i do úst Ježíšových). Sama budoucnost, ať už krátká nebo dlouhá, byla vždy považována za neproblematickou, ba přímo samozřejmou. Byla však chápána jako to, co se stane, k čemu dojde, co se naplní a uskuteční. Proto také obrazy budoucnosti ukazovaly jakoby s předstihem to, k čemu se už schyluje a co se rýsuje, co však v plnosti teprve přijde. Proto i tam, kde si lidé uvědomovali, že mají budoucnost jakoby „před sebou“, takže vlastně směřují právě k ní, představovali si ji jako něco už uskutečněného, již nastalého, jen to nehlédali již v tom, k čemu již došlo a co tu je, ale očekávali to jako něco zítřejšího nebo pozítřejšího, prostě jen posunutého do dnů, které teprve mají nastat. To někdy vedlo až k jakémusi fatalismu, jako by už nyní a zde bylo rozhodnuto (a vlastně už velmi dávno rozhodnuto), k čemu dojde a musí dojít. „Odevzdanost osudu“ však byla překážkou a oslabením činnosti; i tam, kde aktivita ústila ve velké činy, bylo to provázeno jakousi odevzdaností tmou, co přichází děj se co děj a také bez naší vůle a bez našeho přispění. A tam, kde tento dojem a pocit fatálního odvíjení událostí, proti kterému nikdo nemá šanci se vzepřít, byl oslaben nebo dokonce prolomen a zlomen, byla budoucnost nově pochopena jako prázdná, jako nepopsaný list, na který se teprve díky našim činům a našemu jednání zapisují první čáry a písmena. To byl druhý extrém, proti němuž byl vytyčen program tzv. prognostiky, založený na sledování tendencí a trendů v minulosti a na jejich protahování do ještě nenastalé budoucnosti (ve smyslu jakési extrapolace). Naše činy musí s těmito trendy počítat, nemohou se dost dobře stavět proti nim, ale mohou jich využívat k vlastním cílům, které si můžeme do jisté míry volit libovolně (pokud ony tendence a trendy náležitě respektujeme). Budoucnost snad nikdy nebyla chápána jako ta, která přichází, aby nám naši činnost umožnila, ale také proto, že od nás něco žádá, že nás k něčemu vyzývá a že na nás a od nás něco chce. Že od nás chce víc, než abychom jen respektovali velké trendy, ale abychom vnesli do skutečného světa, do každodenního života i do dějin něco nového, k čemu nás vyzývá. Že nejde o to, co my od budoucnosti očekáváme a jakou si ji představujeme, jakou bychom ji chtěli mít, ale že jde především o to, abychom porozuměli, co ona přicházející a nás vyzývající budoucnost očekává od nás.

(Písek, 061221-3.)

* eschatologie (a budoucnost); budoucnost (a eschatologie);